

Rondom de Klas 2023-2026. Een klasse hoger

Vooraf

In 2021 ontstond de stichting Rondom de Klas als rechtsopvolger van de stichting Klassiek rondom de Klas. Bij die gelegenheid trad een nieuw bestuur aan dat besloot zich met een breder activiteitenpakket te richten op scholieren die in hun leerontwikkeling achterop dreigen te raken. Gelet op de oplopende kansenongelijkheid, ook in Nederland, lijken investeringen op dat terrein meer dan ooit noodzakelijk. Dat is de reden waarom Rondom de Klas kansarme kinderen wil helpen op school beter te presteren. Dat kan als ze erin slagen hun eigen sociale en intellectuele capaciteiten maximaal te benutten. Om zo ver te komen is extra lesaanbod op het gebied van taalverwerving een eerste vereiste. Niet uitsluitend taalverwerving: samen musiceren of schaken kan ook bijdragen tot een beter gebruik van de beschikbare vaardigheden en capaciteiten.

De stichting kan haar activiteiten ontplooiën dankzij de inzet van belangeloze vrijwilligers, gemotiveerde buurtbewoners en betrokken professionals. De stichting spant zich in vrijwilligers te vinden die deze verantwoordelijke taak op zich willen nemen. Dat zijn merendeels studenten die veelal 's morgens vroeg met de kinderen gaan lezen. Vaak lukt het een band met hen te smeden – omdat de kinderen de studenten als rolmodel zien. Daarnaast is het voor studenten een mooie leerschool en betekenen de leesuren ook een ontlasting voor de betrokken docenten. Vanzelfsprekend is de medewerking van de scholen voor Rondom de Klas essentieel. De nabijheid van docenten maakt het mogelijk dat eventuele problemen snel onder de juiste ogen kunnen worden gezien. Verder is het deelnemen aan de extra activiteit op deze manier zo laagdrempelig mogelijk voor het kind. Het hoeft niet extra te reizen en de ontmoetingen vinden op voor iedereen passende momenten plaats.

Het stichtingsbestuur wil graag doorgaan op de ingeslagen weg. Omdat er op de Amsterdamse leerinstellingen een groeiende behoefte is aan helpende handen rondom de klas wil het zijn activiteiten de komende jaren intensiveren en uitbreiden. Vandaar deze notitie. Daarin zetten we onze ambities nader uiteen en schetsen we het pad waarlangs we een en ander in de periode 2023-2026 willen realiseren.

I **Situatieschets: het onderwijs in tijden van toenemende ongelijkheid**

Sinds jaar en dag is het Nederlandse onderwijssysteem erop gericht sociale achterstanden te voorkomen en nieuwe generaties te voorzien van gelijke ontplooiingskansen. Maar in de praktijk heeft het systeem de opmars van

maatschappelijke segregatie niet kunnen verijdelen. Waar ongelijkheid in de kansen- en welvaartsverdeling buiten de school voortwoekert, blijkt die binnen de school niet ongedaan gemaakt te kunnen worden. De scheidlijnen die we aantreffen tussen verschillende niveaus en typen scholen lijken meer getrokken door het opleidingsniveau en de welvaart van de ouders van de kinderen dan door de intellectuele bagage van de kinderen zelf. Waar het onderwijs wordt geacht emancipatie te bevorderen lijkt zij in deze opdracht steeds meer tekort te schieten.

Groeiende ongelijkheid laat zich uit cijfers aflezen. Zo hebben kinderen van hoogopgeleide ouders maar liefst 3,6 keer meer kans op een hoger advies voor de middelbare school dan leeftijdsgenoten van wie de ouders niet hoogopgeleid zijn. In het Amsterdamse onderwijs toont deze afstand zich onder andere in het gigantische verschil dat er bestaat tussen het middelbare schooladvies dat kinderen in verschillende stadsdelen krijgen. Deze scheefgroei is dermate groot, dat kinderen uit stadsdelen als Amsterdam Centrum en Amsterdam Zuid twee keer vaker een schooladvies van Havo, Havo/VWO of VWO krijgen dan kinderen uit het stadsdeel Amsterdam-Zuidoost.¹

Gaandeweg versterkt het effect van *social distancing* zichzelf: hoogopgeleide ouders weten hun kinderen gericht te ondersteunen bij het schoolwerk, kennen het Nederlandse onderwijssysteem beter en hebben meer en intensiever contact met de docenten van hun kinderen - wat (misschien ook onbedoeld) invloed heeft op het toegekende advies. Dit speelt des te meer sinds in 2015 het oordeel van de docent - en niet meer de citotoets - in het schooladvies leidend is geworden. Voor kinderen van laagopgeleide ouders geldt dat zij cognitief gemiddeld niet onderdoen voor hun beter gesitueerde medescholieren, maar doorgaans niet zo gemakkelijk aansluiting vinden bij de dominante gedrags- en cultuurpatronen in de klas. Die aansluiting missen zij omdat zij thuis vaak minder ondersteuning krijgen in het leren van de Nederlandse taal, bijvoorbeeld omdat zij in het gezin een andere taal spreken. Daarnaast krijgen ze thuis geen hulp bij hun huiswerk omdat de ouders het schoolsysteem niet kennen of de stof niet beheersen, dan wel er geen tijd voor kunnen vrijmaken. Niet verwonderlijk dat deze kinderen geen kans krijgen op jonge leeftijd al te laten zien wat zij in huis hebben.² Ze zijn minder vertrouwd met de ongeschreven gedragsregels en omgangsvormen van het klassenritueel. Dat verklaart waarom zij relatief hoger

¹ *Hier nog bronnen toevoegen*

² Het vroege selectiemoment voor de middelbare school werkt deze ongelijkheid verder in de hand te werken. Dit is onder andere een van de redenen van de huidige wethouder van Onderwijs, Marjolein Moorman, om te pleiten voor een later selectiemoment. Ook de Onderwijsraad neigt daartoe te adviseren.

scoren bij een objectief (cito)toetsmoment dan in adviezen van de basisschool docent.

Als kinderen er niet in slagen hun talenten volledig te ontplooien lijkt onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal daarbij de grootste factor te zijn. Goed (begrijpend) kunnen lezen en kundig kunnen formuleren is de sleutel tot het behalen van goede resultaten in het huidige onderwijssysteem. Kennis van alle vakken die leerlingen op de basisschool, middelbare school of vervolgopleiding volgen, wordt door middel van taal overgedragen: met een verhaal, met een gesprek. Daarom is het nodig dat elk kind goed begrijpt wat van hem of haar gevraagd wordt, om daar vervolgens weer goed op te kunnen reageren. Dat geldt voor taal en rekenen, maar is niet anders bij vakken als biologie of aardrijkskunde. Ook voor het leren van moderne talen geldt dat dit (jonge) mensen veel makkelijker afgaat wanneer zij zich thuis voelen in de grammaticale structuur van de eigen taal.

II Rondon de Klas anno 2022

Missie

Rondon de Klas zet zich er binnen de school actief voor in dat ieder kind – en daarmee bedoelen we: geen enkel kind om wat voor reden ook uitgezonderd - een eerlijke kans krijgt om zich te ontwikkelen naar zijn of haar capaciteiten. Daarom tracht Rondon de Klas de positie van leerplichtige kinderen in achterstandssituaties zodanig te verbeteren dat hun kansen binnen het schoolsysteem substantieel toenemen. Zolang er scholen zijn, meestal in economisch zwakkere wijken, die standaard een lager schooladvies uitschrijven dan scholen in welvarender buurten blijven dergelijke inspanningen onontbeerlijk. Rondon de Klas is pas tevreden als de vrije ontwikkeling van een individueel kind leidend is voor de schoolkeuze – en niet andersom een opgelegde schoolkeuze de vrije ontwikkeling van kinderen fnuikt.

De missie van Rondon de Klas strekt zich ook uit naar het lokale leven van Amsterdam. Doordat vrijwilligers (veelal studenten), gemotiveerde buurtgenoten en bezielde professionals in contact komen met schoolkinderen ontstaat er aan twee kanten blikverruiming. Het kind leert zijn eigen situatie met andere ogen te bezien, terwijl tegelijkertijd de voorlezers, muziekdocenten of schaaakcoördinatoren zich uitgedaagd weten om vanuit een ander perspectief naar de wereld te kijken. In alle gevallen wordt de horizon verbreedt. Als vanzelf ontstaan overal in buurten en wijken nieuwe sociale bindingen, vriendschappen of vertrouwensrelaties.

Onderscheidend profiel

Rondom de Klas gaat het gesprek aan met leerlingen die vaak al op jonge leeftijd tegen een leerachterstand aanlopen. Zij doet dat op een geheel eigen, informele manier en is daarmee een welkome toevoeging op het formele ondersteuningsaanbod in Amsterdam. De stichting beperkt zich niet alleen tot het inspringen bij taalachterstand, zoals veel collega-instellingen doen – op basis van wensen en mogelijkheden biedt zij ook andere activiteiten aan. Rondom de Klas is ook het enige initiatief dat focust op een brede doelgroep. Zij richt zich op de populatie leerplichtigen die loopt van groep 3 en 4 tot en met brugklassers en wellicht ook de tweede klas van het VO.³ Kenmerkend voor Rondom de Klas is de nauwe samenwerking met leerinstellingen, meestendeels basisscholen.

Het eerste doel is dat kinderen in hun eigen kracht worden gezet. Om dat doel te bereiken ontwikkelt Rondom de Klas aanvullende activiteiten op het gebied van leesvaardigheid en kennisverwerving met betrekking tot de Nederlandse taal. Het werk van vrijwilligers blijft evenwel niet beperkt tot de overdracht van kennis en vaardigheden. Het is de persoonlijke begeleiding en individuele aandacht die stimulerend zijn voor een kind, eens te meer als deze stimulansen in een thuissituatie ontbreken. In alle gevallen gaat het primair om het opbouwen van een persoonlijke band tussen begeleider en kind. Volgens Rondom de Klas heeft zo'n band te allen tijde een positief effect op het zelfbeeld en zelfvertrouwen van het kind. Het opbouwen en stabiliseren van een band kan langs vele wegen, bijvoorbeeld via muziekles, sportbegeleiding of een partijtje schaak op gezette tijden. Kansen op succes nemen toe als er gedurende langere tijd contact is tussen het kind en diens ondersteuner.

III Wat wil Rondom de Klas de komende vier jaar bereiken?

1. Bekwamen in bemiddelen

Om in de verwachte groeiemarkt de juiste deskundigheid te kunnen inzetten wil Rondom De Klas zich de komende jaren verder bekwamen in haar rol als bemiddelaar tussen wat nodig en mogelijk is, tussen vraag en aanbod. Wat nodig is definieert allereerst de school - die kent het probleem waarmee kinderen zitten. Degenen die op school het dichtst bij de kinderen staan, namelijk de docenten, kunnen – al of niet in overleg met de ouders/verzorgers - aangeven waar op een bepaald moment behoefte aan is. Vaak zijn dat voorleesuren, maar het kan ook gaan om een andersoortige, aanvullende begeleiding die in het belang van het kind wenselijk is, echter niet door de docenten kan worden gegeven. Muzieklessen zijn daar een bekend voorbeeld van, maar denk ook aan

³ Voorlees Express, ABN AMRO Foundation en het Jeugd Educatie Fonds zijn enkel gericht op taal. Daarnaast lijkt Studiezalen op enige afstand van de school te opereren en richt Stichting Kennis en Sociale Cohesie zich alleen op leerlingen van groep 7 en 8.

‘actieve’ opvang of een systeem waar vrijwilligers als buddy’s worden gekoppeld aan kinderen die daar behoefte aan hebben. Bij het bieden van begeleiding is het van belang zorgvuldig te werk te gaan en maatwerk te leveren. Pas als Rondon de Klas voldoende zicht heeft op de aard en de omvang van de vraag van de kant van de scholen gaat zij bekijken of zij de gewenste begeleiding kan leveren op basis van de voorraad hulpkrachten waarover zij beschikt. Die voorraad is divers: de ene vrijwilliger zet zich met veel enthousiasme in om kinderen te helpen lezen, terwijl een ander liever op andere vlakken ondersteuning kan en wil bieden. Om binnen het onvermijdelijke gegeven van in- en uitstroom diversiteit te garanderen is een minimumaantal begeleiders noodzakelijk. Liever zit Rondon de Klas daar wat boven.

2. Meer begeleiders rekruteren

Om geleidelijk meer bemiddelingen mogelijk te maken tussen scholen, vrijwilligers en professionals wil Rondon de Klas haar *human capital* de komende jaren behouden en waar mogelijk uitbreiden. Allereerst zoeken we naar studenten die op vrijwillige basis met kinderen lezen. Dat heeft de laatste jaren tot zeer geslaagde ervaringen geleid. De komende jaren willen we daarom proberen het studentennetwerk uit te breiden. Andere vrijwilligers zijn evenzeer van harte welkom: iedereen die bijvoorbeeld in de nabijheid van een school woont en zich betrokken voelt bij het wel en wee van de buurtsamenleving.

Het vrijwilligersbestand dat Rondon de Klas de laatste jaren heeft weten op te bouwen vertegenwoordigt een sociaal kapitaal van grote waarde. In dat bestand zit veel kennis en ervaring die niet alleen onontbeerlijk is bij het realiseren van huidige projecten, waaronder de NSA op de Leertuin, maar die ook van belang is voor nieuw te werven vrijwilligers, op wie de voorhanden kennis moet worden overgedragen. Vandaar dat Rondon de Klas, mede in overleg met de Vrijwilligersacademie, op zoek gaat naar manieren om de huidige vrijwilligers aan zich te binden en de komende jaren voor de projecten te behouden. We denken aan het – samen met hen - ontwikkelen van een statuut waarin de verantwoordelijkheden en rechten van vrijwilligers staan verwoord. Rondon de Klas is van mening dat vrijwilligers beter in de watten gelegd moeten worden dan tot op heden misschien is gebeurd.

Met het oog op het vergroten van haar actieradius wil de stichting in de toekomst naast een groeiende kern van vrijwilligers ook meer met betaalde specialistische krachten gaan werken, bijvoorbeeld als het gaat om muzieklessen. Rondon de Klas wil alle begeleiders die daarom vragen instrueren in hun rol, in de vorm van cursussen of langs andere wegen.

Bij het vergroten van ons netwerk met vrijwilligers zou evenredige spreiding over de hele stad het mooist zijn. Er bevindt zich immers een groot aantal scholen in achterstandswijken waarmee Rondon de Klas nog geen contact heeft kunnen leggen. Die scholen liggen overal verspreid door de stad; we bereiken ze alleen als we een professionaliseringsslag kunnen maken. De opdracht om het netwerk te vergroten, te bestendigen, te flexibiliseren en te begeleiden dient in handen gelegd te worden van een beroepskracht, bij voorkeur in de persoon van een coördinator. Hij of zij kan de contacten met de vrijwilligers die nu al op verschillende plekken in de stad zitten intensiveren.

Rondon de Klas wil op basis van in te winnen adviezen binnenkort een campagne opzetten die mensen over de streep moet trekken die in principe belangstelling hebben voor een rol als vrijwilliger. We denken dat Amsterdam nog beschikt over een voorraad potentieel geïnteresseerden die tot op heden nog niet effectief benaderd zijn.

3. Oprekken van begrip ‘schoolklas’

De stichting onderzoekt in afstemming met Giving back Projects de mogelijkheden om ook voor kinderen informele leergangen te ontwikkelen die iets verder van het klaslokaal afliggen. Dat maakt het mogelijk om kinderen op een informelere manier begeleiding aan te bieden en nog meer aan te sluiten op de specifieke behoeften die in de leefwereld van het kind opkomen. Denk aan sportactiviteiten, workshops, weekendscholen en zomerkampen. In dit kader is het ons doel uit te kijken naar verdere samenwerking met andere stichtingen of initiatieven.

Na de nodige ervaring met leerplichtige kinderen heeft de stichting ook hun ouders in het vizier gekregen – volwassenen die evenzeer in een achterstandssituatie kunnen verkeren waardoor ze niet in staat zijn hun zoons en dochters vanuit huis voldoende te steunen. Rondon de Klas ziet het probleem daarvan in en wil zoeken naar mogelijkheden om het klassenbegrip zodanig op te rekken dat ook de ouders van kinderen met leermoeilijkheden zich gemotiveerd voelen om taal- of aan taal verwante lessen te volgen. Samen met educatieve deskundigen en met Giving back Projects gaan we kijken welke extra's aan het begeleidingspakket kunnen worden toegevoegd en wie voor het uitvoeren daarvan kunnen worden aangetrokken.

4. Resultaten

Uit de evaluaties die de afgelopen tijd zijn gemaakt rijst vrij algemeen het beeld op dat kinderen die via Rondon de Klas begeleiding hebben ontvangen in

school beter zijn gaan presteren. Even belangrijk als de verbeterde leerprestatie is dat deze kinderen een hogere graad van zelfvertrouwen hebben ontwikkeld en mede daardoor beter integreren in de (klassen)samenleving. Dat is mede te danken aan de hechte band die tijdens de begeleidingssessies is gegroeid tussen begeleider en kind. Ook de begeleider ervaart zijn of haar aanwezigheid en werkzaamheden in de klas als positief. Om te beginnen is dit werk met kinderen voor velen een eyeopener. Het verkeren met vertegenwoordigers van een andere generatie en vaak ook een andere cultuur verbreedt de horizon en geeft zin aan het leven. Dat maakt van onze vrijwilligers in de loop van een schooljaar niet alleen voldane, maar ook gelukkige mensen.

De inspanningen van Rondom de Klas komen niet alleen de leerlingen op de uiteenlopende scholen ten goede, maar hebben een bredere impact. Naarmate het win-wineffect voor kind en begeleider vaker optreedt krijgt dat ook een positieve invloed op de sociale cohesie rondom de scholen, op het woon- en leefklimaat in de diverse buurten. Hoe meer armslag Rondom de Klas krijgt, des te omvangrijker wordt de oogst van win-winsituaties en de positieve afstraling daarvan op straten, buurten en wijken. Reden te meer voor ons om als Rondom de Klas via de media actiever naar buiten treden. Zo kunnen scholen die daar in beginsel voor in aanmerking komen beter informeren over de positieve effecten van de Rondom de Klas-formule. Om ze vervolgens als deelnemers in te schrijven.